

**VÄKEVÄMMÄT ALKOHOLIJUOMAT
RUOKAKAUPASSA EIVÄT EHKÄ
OLE SINULLE TAI SINUN
PERHEELLESI ONGELMA.
NÄKYMÄTTÖMILLE
LAPSILLE NE OVAT.**

**9 FAKTAA MIKSI
ALKOHOLIJUOMIEN
SAATAVUUTTA
EI PIDÄ HELPOTTA.**

NÄKYMÄTTÖMÄT LAPSET

Ei, en halua entistä väkevämpiä alkoholijuomia ruokakauppaan tai kotiinkuljetettuna. Alkoholinkäyttö kotona altistaa lapset ja nuoret laiminlyönneille, turvattomuudelle ja pelolle.

ALLEKIRJOITA VETOOMUS: WWW.NAKYMATTOMAT.FI

**VÄKEVÄMMÄT ALKOHOLIJUOMAT LÄHIKAUPASSA
EIVÄT EHKÄ OLE SINULLE TAI SINUN PERHEELLESI ONGELMA.
NÄKYMÄTTÖMILLE LAPSILLE NE OVAT.**

Näkymättömät lapset kantavat merkittävän osan haitoista, joita alkoholinkäyttö maassamme aiheuttaa.

Kodissa he vetäytyvät näkymättömiin vanhemman juomisen tieltä. Yhteiskunnassa näkymättömistä lapsista ei puhuta eikä heidän äänensä tule kuuluviin, vaikka heitä on yli **89 000**.

Suomalaisen alkoholipolitiikan keskiössä on oltava lasten suojeleminen alkoholihaitoilta. Näkymättömistä lapsista pitää tehdä näkyvä osa alkoholipoliittista keskustelua.

9 FAKTAA MIKSI VÄKEVÄMPIEN ALKOHOLIJUOMIEN SAATAVUUTTA EI PIDÄ HELPOTTAA.

1. PERHEISSÄ KOETAAN ENEMMÄN ALKOHOLIHAITTOJA KUIN YLEENSÄ AJATELLAAN

Usein ajatellaan, että haittoja syntyy vain perheille, joissa on alkoholin suurkuluttajia. Vanhempien alkoholinkäytöstä kärsiviä lapsia on kuitenkin eniten tavallisissa työssäkäyvissä perheissä, joista alkoholinkäyttöön liittyviä ongelmia ei heti ulospäin huomaa.

Suomessa on noin 89 000 lasta, jonka vanhemmista vähintään toisella on ollut vakava, hoitoa vaatinut päihdeongelma ennen lapsen täysi-ikäisyyttä. Luku vastaa peräti 8,7 prosenttia kaikista alaikäisistä lapsista. Suurimmalla osalla vanhemmista taustalla on alkoholiongelma. Todennäköisesti vanhemman päihdeongelman kanssa eläneitä lapsia on vielä arviota enemmän.

Rekisteritietojen avulla voidaan tunnistaa vain vakavimmat tapaukset sekä ne henkilöt, jotka ovat hakeutuneet hoitoon ja saaneet sitä. Lasinen lapsuus -kyselyn mukaan noin yksi neljästä aikuisvastaajasta kertoi kokeensa lapsuudenkodissaan liiallista päihteiden käyttöä. Eri maiden arvioiden mukaan vanhempiensa alkoholiongelmista kärsivien lasten määrä vaihtelee 19 prosentista 32 prosenttiin. Esimerkiksi Ruotsissa osuus on arviolta noin 20 prosenttia.

Lisäksi THL:n Juomatapatutkimuksen mukaan alkoholi vaikutti jollain tavoin negatiivisesti 140 000 ihmisen perhe-elämään.

2. ALKOHOLINKÄYTTÖ KUORMITTAÄ JA KULUTTAA LASTENSUOJELUA

Lastensuojelun resurssitilanne on jo nyt huolestuttava, eikä kestä alkoholin lisäämää kuormitusta. Vuonna 2023 lastensuojeluilmoitus tehtiin 110 269 lapsesta eli yli 10 prosentista lapsia (kasvua edellisestä vuodesta 11 %).

Vanhemman alkoholiongelma lisää huomattavasti riskiä sille, että lapsi joutuu sijoitetuksi kodin ulkopuolelle. Vanhemman alkoholin väärinkäyttö ja siihen liittyvä väkivaltaisuus ovat yleisimmät syyt lapsen huostaanotolle. Vuonna 2023 kodin ulkopuolelle sijoitettuja

oli 11 300 lasta ja näistä kiireellisesti sijoitettuja 4 873 lasta (kasvua edellisestä vuodesta 8 %).

Vuonna 2019 Suomen kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun kustannukset olivat yhteensä yli 400 miljoonaa euroa, mikä tarkoitti yhtä lastensuojelun asiakasta kohden 12 248–24 908 euroa kaupungista riippuen.

3. RUNSAS ALKOHOLINKÄYTTÖ LISÄÄ VÄKIVALTAAN PERHEISSÄ

Vanhempien alkoholinkäyttö lisää lapsen riskiä kohdata väkivaltaa kotona, mikä altistaa lapsen fyysiselle ja emotionaaliseen vahingoittumiselle. Sekä väkivallan todistajana että kokijana olo on lapselle vahingollista.

Viranomaisten tietoon vuonna 2022 tulleista perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreista 2 865 oli alaikäisiä lapsia. Perheväkivallalle altistuu huomattavasti suurempi määrä lapsia kuin mitä rikosuhritilastot kertovat. Alaikäisen lapsen altistaminen väkivallalle ei vielä ole Suomessa rikos, eikä tapauksista siten tehdä rikosilmoitusta.

Oman vanhemman päihtymys huolestuttaa, pelottaa tai ahdistaa lasta lähes aina. Alkoholin vaikutuksen alaisena vanhempi voi menettää kykynsä hallita käyttäytymistään ja toimia arvaamattomasti ja aggressiivisesti. Itseen tai perheenjäseniin kohdistuvan väkivallan pelossa eläminen on vakava riski lapsen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kehitykselle.

Väkivalta ja sen uhka vanhemman runsaan alkoholin käytön takia aiheuttavat lapselle myös välitöntä kärsimystä.

4. VÄHÄINENKIN ALKOHOLINKÄYTTÖ VOI TUNTUA LAPSESTA AHDISTAVALTA

Alkoholinkäytön haitat näyttävät erilaisilta lasten kuin aikuisten silmin katsottuna. Myös kohtuukäyttäjänä itseään pitävän aikuisen käytös humalassa voi lapsen näkökulmasta tuntua oudolta, pelottavalta tai ahdistavalta. Jopa aikuinen, joka on humalassa hyvätuulinen, voi olla lapsen mielestä pelottava, jos hän on selvin päin yleensä erilainen.

A-klinikkasäätiön toteuttamassa kyselyssä selvitettiin 12–18-vuotiaiden lasten kokemuksia vanhempien liiallisesta päihteiden käytöstä. Suuri osa kyselyyn vastanneista nuorista kertoi vanhempiensa juomiseen liittyvän kielteisiä kokemuksia ja tunteita.

Yleisimpiä koettuja haittoja olivat:

- **perheriidat (usein väkivaltaiset)**
- **häpeä vanhemmista**
- **ahdistus**
- **luottamuksen kärsiminen**
- **pelko vanhempaa kohtaan**
- **unen puute**

5. RASKAUDEN AIKAINEN ALKOHOLINKÄYTTÖ VAARANTAA TUHANNET SIKIÖT VUOSITTAIN

Alkoholi on yksi merkittävimmistä kehitysvammaisuuden aiheuttajista länsimaissa. Alkoholin aiheuttamat kehitysvauriot ovat alidiagnosoituja erityisesti lievempien vaurioiden osalta. On arvioitu, että alkoholi-vaurion esiintyvyys olisi Suomessa noin 1–5 prosenttia.

Odottavien äitien raskauden aikainen alkoholinkäyttö aiheuttaa merkittävän riskin sikiön kehitykselle, eikä turvallista alkoholin käytön rajaa pystytä osoittamaan. Silti Suomessa eri arvioiden mukaan 5–16 % odottavista äideistä käyttää raskauden aikana ainakin jonkin verran alkoholia.

Alkoholinkäyttö raskauden aikana voi johtaa sikiön kuolemaan sekä aiheuttaa eriasteisia kognitiivisia vaikeuksia ja käyttäytymisen häiriöitä. Haasteet voivat vaihdella lievistä oppimisvaikeuksista ja tarkkaavuushäiriöistä vaikeisiin kehitysvammoihin. Vakavin alkoholivaurio on sikiön alkoholioireyhtymä FAS, joka ilmenee kasvun viivästymisenä, keskushermoston toimintahäiriönä sekä erilaisina epämuodostumina.

6. LASISELLA LAPSUUDELLA ON PITKÄKESTOISET HAITTAVAIKUTUKSET

Vanhemman päihdeongelman on osoitettu olevan yhteydessä lasten tapaturmiin, sairastavuuteen ja huostaanottoihin sekä lapsen psyykkisen kehityksen ja käytös- ja tunne-elämän häiriöihin. Vanhemman liiallinen alkoholinkäyttö voi myös aiheuttaa lapsen sosiaalista eristäytymistä, haitata kaveri- ja ystävyys-suhteita ja johtaa koulukiusaamiseen. Lapset joutuvat usein huolehtimaan vanhemmastaan, sisaruksistaan ja itsestään, jolloin lapsuus voi jäädä lyhyeksi.

Vanhemman haitallinen alkoholinkäyttö on usein vaiettu asia perheen sisällä. Siitä ei puhuta perheenjäsenten kesken, eikä varsinkaan perheen ulkopuolella. Salailu aiheuttaa erillisyyden ja yksinäisyyden tunteita, sekä juojalle itselleen että perheenjäsenille. Lapset saattavat myös usein suojella ja hoitaa van-

hempiaan sekä huolehtia arjen pyörittämisestä. Tällöin lapsen omat tarpeensa uhkaavat jäädä huomioimatta.

Vanhemman runsaan alkoholinkäytön vaikutukset eivät välttämättä näy lapsen elämässä heti. On osoitettu, että lapsuudessa koettu vanhemman päihdeongelma kasvattaa huomattavasti lapsen mielenterveysongelmien ja haitallisen päihteiden käytön riskiä teini-iässä.

Perheille, joissa kärsitään päihdeongelmista, on havaittu usein kasautuvan muun muassa:

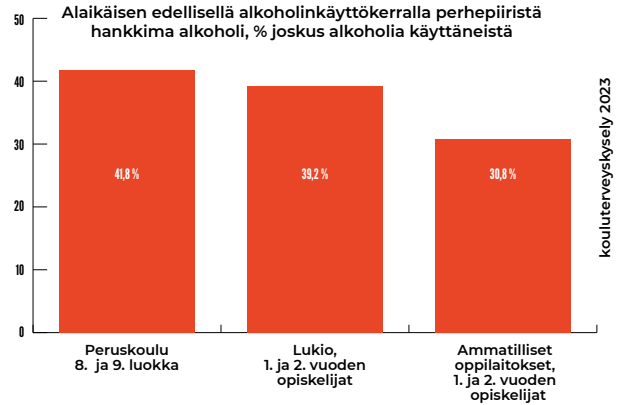
- huono-osaisuutta
- terveysongelmia
- mielenterveysongelmia
- toimeentulohaasteita

7. MONI ALAIKÄINEN SAA ALKOHOLIA PERHEELTÄ

Vuonna 2023 kouluterveyskyselyyn vastanneista alkoholia käyttäneistä alaikäisistä noin 31–42 prosenttia kertoi saaneensa edellisellä kerralla käyttämänsä alkoholin perhepiiristään joko vanhemmiltaan, sisaruksiltaan tai ilman lupaa.

Vanhempien oma alkoholinkäyttö ja kodin olosuhteet vaikuttavat merkittävästi siihen, millaiseksi nuoren alkoholinkäyttö muovautuu. Mallin oppiminen alkaa jo ensimmäisinä elinvuosina eli kauan ennen kiinnostuksen heräämistä alkoholia kohtaan.

Alkoholilakiin suunniteltu alkoholin kotiin-kuljetuksen mahdollistaminen helpottaa alkoholin saatavuutta erityisesti nuorille. Johdonmukaisen tutkimusnäytön mukaan ikärajalvonta on pettänyt niissä maissa, joissa kotiinkuljetus on sallittu.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024). Kouluterveyskyselyn aikasarjat perusopetus 8. ja 9. lk, lukio, aol, 2006–2023. Kuutioraportointi Vuosi 2023. Päivitetty 4.03.2024. Haettu 14.05.2024

8. SAATAVUUDEN HELPOTTAMINEN LISÄÄ PERHEIDEN ONGELMIA

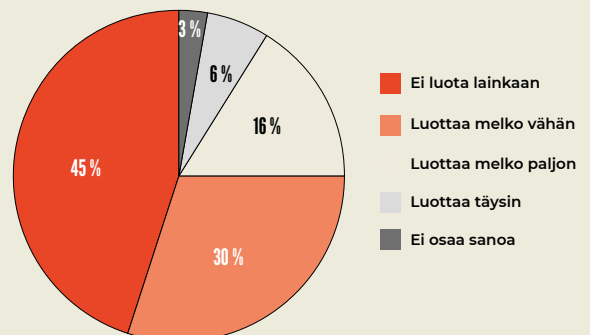
Kun alkoholin saatavuutta helpotetaan, lisääntyy sen käyttö yhteiskunnassa, ja samalla kasvavat myös perheille koituvat haitat. Maailman terveysjärjestön (WHO) mukaan tehokkaimmat keinot ehkäistä alkoholi-haittoja yhteiskunnassa ovat saatavuuteen, hintaan sekä markkinointiin vaikuttaminen.

Alkoholi ei ole tavanomainen kulutushyödyke, koska se aiheuttaa haittoja käyttäjälle itselleen, hänen läheisilleen sekä laajasti yhteiskuntaan. Jo perustuslaki (19 § 3 mom.) velvoittaa julkisen vallan tarjoamaan lapsille turvallisen ja terveellisen kasvuympäristön:

“Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.”

Kotiinkuljetus ja väkevämpi alkoholi arkeisissa ympäristöissä, kuten kaupoissa ja kioskeissa, vaarantavat lasten ja nuorten hyvinvoinnin. Suomalaisilla ei ole luottamusta päihtymyksen ja ikärajan tehokkaaseen valvontaan esimerkiksi alkoholin kotiinkuljetuksen osalta.

Suomalaisten luottamus päihtymyksen ja ikärajan tehokkaaseen valvontaan, jos alkoholin kotiinkuljetus sallittaisiin, prosenttia vastanneista vuonna 2024

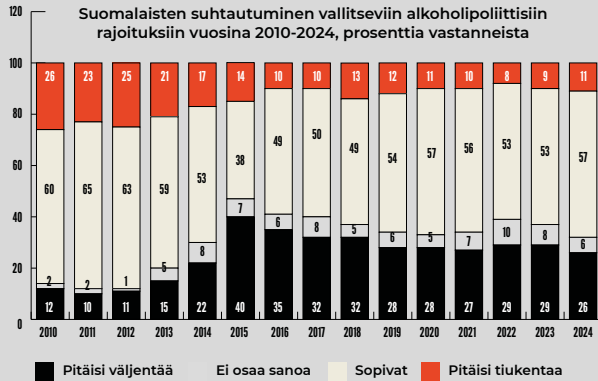

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024). Alkoholipoliittiset mielipiteet 2024. Tilastoraportti 7/2024. Suomen virallinen tilasto (SVT).

9.

SUURIN OSA SUOMALAISISTA EI HALUA MUUTOKSIA ALKOHOLIPOLITIikkaAN

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Alkoholi- poliittisen mielipiteet -kyselyistä on selvinnyt, että suurin osa kansalaisista on tyytyväisiä nykyisiin alkoholipoliittisiin rajoituksiin.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024).
Alkoholipoliittiset mielipiteet 2024. Tilastoraportti 7/2024.
Suomen virallinen tilasto (SVT).

kaupoissa. Tuomalla viinit ruokakauppaan päädyttäisiin todennäköisesti myös väkevien, eli yli 15-prosenttisten, alkoholijuomien myynnin laajentamiseen. Tätä toivoo vain pieni vähemmistö.

Lähde: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2024).
Alkoholipoliittiset mielipiteet 2024. Tilastoraportti 7/2024.
Suomen virallinen tilasto (SVT).

Viinit ruokakauppoihin haluavien määrä on kääntynyt jyrkkään laskuun viime vuosien aikana. Viinien tuominen päivittäistavara-kauppoihin avasi Alkon litramyynnistä noin 75 prosenttia kilpailulle, mikä käytännössä tarkoittaa kansanterveysperusteisesta myyntijärjestelmästä luopumista. Yksin-oikeusjärjestelmän taloudelliset, poliittiset ja EU-oikeudelliset perusteet murentuisivat. Vain 10 prosenttia suomalaisista toivoo väkevien alkoholijuomien myyntiä ruoka-

APUA LAPSILLE JA PERHEILLE PÄIHTEIDEN AIHEUTTAMIIN HAITTOIHIN

LAPSILLE JA NUORILLE:

Opiskeluhoolto:

terveydenhoitajat ja kuraattorit

Lasinen lapsuus (lasinenlapsuus.fi)

Tietoa ja tukea vanhempien alkoholinkäytöstä haittoja kokeville. Tarjolla chat-, neuvonta- ja vertaistukipalveluita. Yksilöchat ajanvarauksella.

Nuorten kriisipiste

Helsinki Missio tarjoaa maksutonta ja luottamuksellista keskusteluapua etäyhteyksin 12–29-vuotiaille nuorille.

MLL Lasten ja nuorten puhelin, netti ja chat

Lasten ja nuorten puhelin on maksuton ja sen numero on **116 111**. Voit soittaa nimettömänä. Puhelimen normaalit päivystysajat ovat ma-pe klo: 14–20 ja la-su 17–20. Tarjolla myös chat- ja kirjepalvelut.

Sekasin-chat

Sekasin-chatissa pääset keskustelemaan nimettömänä koulutettujen vapaaehtoisten ja mielenterveyden ammattilaisten kanssa. Chatti on auki arkisin klo: 9–24 ja viikonloppuisin klo: 15–24

Nettiturvakoti

Ensi- ja turvakotien liiton ylläpitämä verkko-palvelu, joka huomioi erityisesti lasten ja nuorten asemaa perheessä. Väkivalta tai sen uhka ei kuulu lapsen turvalliseen kasvuympäristöön.

MIELI

Kriisipuhelin päivystää 24 tuntia vuorokaudessa joka päivä numerossa **09 2525 0111**. Voit soittaa nimettömästi ja luottamuksellisesti.

Ensi- ja turvakotien liiton chatit

ovat maksuttomia ja niissä vastaavat alan ammattilaiset. Lasten ja nuorten -chat klo 15-18. Sinne pääset ensijaturvakotienliitto.fi sivuston kautta.

Väestöliiton Poikien Puhelin

Tietoa ja tukea pojille ja nuorille miehille. Puhelin **0800 94884** arkisin ma-to klo 13–18 sekä pe klo 13–16. Chat ma ja ke klo 15–18 sekä ti ja to klo 13–16.

VANHEMILLE:

Oman alueen mielenterveys- ja päihde-palvelut sekä sosiaalitoimi

Oman alueen sosiaali- ja kriisipäivystykset äkillisissä kriisitilanteissa

A-klinikkasäätiön **Päihdelinkki.fi** (paihdelinkki.fi)

Päihdeneuvonnan (EHYT ry)

numeroon 0800 900 45 voit soittaa maksuttomasti ja nimettömänä ympäri vuorokauden.

Tukikohta ry

- apua ja tukea päihteitä käyttäville, päihdekuntoutujille ja läheisille

Alkoholinkäytön vähentämisen omahoito-ohjelma (Mielenterveystalo.fi)

Tietoa vanhemmalle, jolla on päihdeongelma | Mielenterveystalo.fi

Parisuhdekeskus Kataja

Ensi- ja turvakotien liiton Pidä kiinni® -hoitojärjestelmä

auttaa päihdeongelmaisia odottavia äitejä ja vauvaperheitä.

Ensi- ja turvakotien liiton maksuttomat chatit

Vauvaperhe ja päihteet -chat on avoinna klo 14-18, Apua väkivaltaan -chat klo 12-18 ja Apua eroon -chat ke klo 8-9 ja ti klo 18-19. Niille pääset ensijaturvakotienliitto.fi sivuston kautta.

Väestöliiton Perhepulma

Väestöliitto tarjoaa maksutonta keskustelutukea ja neuvontaa lasta odottaville ja alle 18-vuotiaiden lasten vanhemmille.

Väestöliiton Sukupolvien sopu -neuvontapalvelu

Isovanhemmille tarkoitettuun Sukupolvien sopu -neuvontaan voi varata ajan sähköpostitse isovanhemmuus@vaestoliitto.fi (Ajanvaraus on suljettu 6.7.–28.7. ja avautuu jälleen 29.7.)

Väestöliiton chatit nuorten aikuisten ihmissuhde- ja deittailuongelmiin Päivystyschat maanantaisin klo 10–12 ja torstaisin klo 17–19.

Päähäyhteistyökumppanit

A-klinikkasäätiö

